

Karen von Veh

Dekonstrukcija religije putem umjetnosti? Prikazi Krista Wima Bothe

Južnoafrički umjetnik Wim Botha, poznat po svojim postmodernističkim reinterpretacijama religijske ikonografije, navodi da nije zainteresiran za religiju *per se*, već je motiviran povijesnim sustavima reprezentacije i vizualne komunikacije, pri čemu mu je polazište nedodirljivost *religije* kao *koncepta*. Kroz svoj rad istražuje prošlo i sadašnje poimanje religijske „istine“, kao i načine kojima je ta „istina“ prikazana vizualnim sredstvima, radi prenošenja poruke dublje od čitanja pojedinih njezinih elemenata (npr. čovjek na križu ili žena s malim djetetom). Religijska ikonografija savršen je medij za izvrtanje i/ili „isticanje“ u postmodernističkom smislu, s obzirom na dugu povijesnu prisutnost i posredovanje u prenošenju određenih poruka razumljivih mnogim ljudima. Time se stvaraju kompleksne razine značenja, koje katkad rezultiraju ekstremnim reakcijama promatrača. Ovaj rad istražuje osjećaje (unutarnje reakcije, stanja) koje kod suvremenih promatrača - kršćana i agnostika - potiču odabrani skulpturalni prikazi Bothinog raspetog Krista. Djelo *Commune: Suspension of disbelief* (*Komunikacija: Susprezanje nevjericе*, 2001.) nastalo je na temelju biblijskih tekstova, a drvena je skulptura prikazana u prostoru, okružena nadzornim kamerama. Koncept poput religije može funkcionalno utjecati na društvo ako je određen čvrstim formama, poput jezika kojim komunicira. Jezik je u stanju mijenjati se svakim prepričavanjem, pa je radi osiguranja jednoznačnosti i stalnosti religijske postulate nužno zapisati. Zapisani je tekst, kojim su formirani sustav vjerovanja i njegova pravila, Botha oblikovao u još jedan način reprezentacije, u kojoj je uočena središnja poruka teksta: Kristova žrtva. Nadzorne kamere istodobno aludiraju na spektakl i kontrolu, a zamučene crno-bijele slike na TV-zaslonima namjerno više zamagljuje negoli što su informativne. Rad u cjelini doslovno vodi promatrača od apstrakcije prožete vjerskim značenjem, preko različitih fizičkih i vizualnih manifestacija konkretne forme, natrag do crno-bijele apstrakcije lišene bilo kakvog značenja. Unatoč Bothinu nastojanju da izbjegne religijske konotacije, činjenica je da se ova slika vizualno prilagođuje tradicionalnim očekivanjima. Nasuprot tome, radovi poput *Premonition of War - Scapegoat* (*Slutnja rata - Žrtveno janje*, 2005.) predstavljaju političke komentare razdoblja starih načela prebacivanja krivnje na nevinu zabavu, te prouzrokuju kontroverze u stapanju prikaza Krista i đavla. Bothina djela kombiniraju dvije vizualne predodžbe koje tradicionalno izražavaju isto načelo. To što one izgledaju kao Krist i vrag, rezultat je manipulacije povijesnim religijskim prikazima. Bothin pristup omogućuje promatraču da se suoči s moralnom krivnjom povijesti umjetnosti i religije kao sredstvima u službi državnih interesa i mehanizama kontrole. Njegova djela navode pojedinca na ponovno razmatranje vlastitog poimanja prikaza raspetoga Krista, ali i poruke koju On može ponijeti u suvremenom društvu.